

Je nám dobře v přírodě,
na zahrádce u chalupy či cha-
ty 7

Působení rostlin na prostředí
a člověka 10

Léčivé účinky rostlin 13

Kosmetické účinky rostlin 16

Sběr léčivých rostlin a ochra-
na přírody 18

Význam rostlin ve výživě
a zdraví 20

Z přírody na stůl 32

Zelené koření 33

Doporučovaná spotřeba ovo-
ce a zeleniny z hlediska racio-
nální výživy 34

JARO — březen, duben,
květen 39

Bedrník obecný 42

Salsa verde — zelená omáčka

Brutnák lékařský 43

Bylinkové máslo

Hlávkový salát s brutnákem

Bříza bradavičnatá 44

Fialka vonná 45

Fialkový sirup

Fialkový ocet

Hloh obecný a jednosemen-
ný 45

Hlohový salát s červenou ře-
pou

Bramborový salát s hlohovými
pupeny

Jitrocel kopinatý 46

Jitrocelový sirup

Jitrocelová pleťová voda

Kopřiva dvoudomá 47

Kopřivová polévka

Bramborová polévka s kopři-
vami

Hovězí polévka s omeletový-
mi nudlemi s kopřivami

Kopřivový „špenát“

Velikonoční nádivka

Bramborový salát s kopřivami

Kopřivová omeleta

Vlasová koupel z kopřiv

Kozlíček polní — polníček 50

Polníčkový salát

Jiné polníčkové saláty

Bramborový salát s polníčkem
po sasku

Libeček lékařský 52

Mařinka vonná 53

Májová bowle

Mařinkový pohár

Mařinkové mléko

Mařinkové víno

Mařinkový pudink

Čaj s mařinkou

Pampeliška — smetanka lékař-
ská 54

Pampeliškový salát s kysanou
smetanou

Zelená omáčka

Pampeliškové víno

Pampeliškový sirup (med)

Podběl obecný 56

Čaj s podbělem

Popenec břečťanolistý 57

Prvosenka jarní 57

Řebříček obecný 58

Nálev z řebříčku

Šťovík kyselý 58

Šťovíková omáčka

Ruský boršč se šťovíkem

Cibule zimní — sečka 60

- Kopr vonný 60
 Tvarohová pomazánka s koprem
 Labužnický salát
 Koprové brambory
- Pažitka 62
 Pažitková vejce
 Hovězí maso s pažitkovou omáčkou
- Petržel zahradní 63
 Sýrové koule s petrželkou
 Petrželková polévka
 Petrželkový nálev na osvěžení pleti
 Petrželková maska
- Pór 65
 Pórová polévka
 Pórová omáčka s uzeninou či uzeným masem
 Pórové rolky
- Reveň — rebarbora 66
 Reveňová polévka
 Reveňový kompot
 Reveňový džem
 Obrácený koláč s revení
- Ředkvička 68
 Ředkvičky se šunkou a vejci
 Pomazánka z ředkviček
 Salát z ředkviček a hlávkového salátu
- Salát hlávkový 69
 Salát s majonézou
 Míchaný salát
 Zapečený hlávkový salát s rajčaty
- Špenát setý 72
 Špenátová polévka
 Zapečený špenát
- LÉTO — červen, červenec, srpen 75**
 Bazalka pravá 77
- Rajčatová omáčka
 Těstoviny po provensálsku
 Pizza
- Bez černý — květ 79
 Kosmatice
 Šumivý nápoj z květů
 Víno z květů bezu černého
 Čaj při nachlazení
 Pleťová maska z bezového květu
- Dobromysl obecná 81
 Jambalaya
 Chilli con carne
 Čaj z dobromysli
 Koupel
- Estragon — pelyněk kozalec 82
 Grilovaná vepřová žebírka
 Zelený aromatický olej
 Estragonový ocet
 Pálivý estragonový ocet
 Bylinková majonéza
 Omáčka vinaigrette
- Heřmánek pravý 84
 Čaj z heřmánku
 Nálev pro zevní použití
 Heřmánková pleťová voda
 Heřmánková maska
 Čaj proti nadýmání
- Levandule lékařská 86
 Čaj z květů levandule
 Levandulová lázeň
- Lípa velkolistá i srdčitá 87
 Čaj z lipového květu
 Víno z lipového květu
 Použití lipového květu v kosmetice
- Majoránka zahradní 89
 Kotlíková bramboračka
 Hovězí tokáň
 Sosati
 Majoránkový čaj
- Máta peprná 90

- Kotlety na roštu s mátou
 Máťový likér
 Čaj z máty peprné
 Máťový sirup
 Mateřídouška 92
   Hovězí maso s mateřídouškou
   Čaj z mateřídoušky
   Mateřídouškový sirup
   Mateřídoušková koupel
 Meduňka lékařská 94
   Salát s meduňkou
   Saté
   Meduňkový jogurt
   Karmeliťské kapky
 Pelyněk — boží dřevec 95
   Bylinná koupel
 Růže — květ 96
   Růžová bowle
   Vino z květů růží
   Zavařenina z růží
   Léčivý med s růžovými květy
 Saturejka zahradní 98
   Kuře na saturejce
   Sikulská polévka
   Fazole se saturejkou
 Šalvěj lékařská 100
   Kapr na šalvěji
   Polpety
   Čaj ze šalvěje
   Kloktadlo ze šalvěje
   Koupel
   Pleťová voda
 Tymián obecný 102
   Králík nebo kuře v balíčku po
   provensálsku
 Yzop lékařský 103
   Živáňská pečené po chalupář-
   sku
   Vepřové kotlety na roštu
   Nádivka do kuřat
   Čaj z yzopu
 Brambor 105
   Bramboračka
   Nové brambory pečené
   ve slupce se smetanou
   Brynzové halušky (strapačky)
   Bramborový guláš
   Myši — aneb pečené brambo-
   ry s česnekem
   Bramborák
   Teplý bramborový salát
   Pudláký — plněné brambory
 Cibule kuchyňská 110
   Francouzská cibulačka
   Mladá cibulka s karotkou
   Cibulový hrnec
   Cibulový pekáček
   Výmarský cibulový koláč
   Sterilované cibulky
   Cibulový salát sterilovaný
 Česnek kuchyňský 113
   Česneková pomazánka ze žer-
   vé a majonézy
   Ailloli — česneková majoné-
   zová omáčka
   Skopová nebo hovězí kýta špi-
   kovaná česnekem na zázvoru
   Česnek v olejovém nálevu
   Česnek v octovém nálevu
   Česnek v soli a sádle
 Fazol obecný — fazolky 116
   Fazolkový salát
   Fazolky s rýží po indicku
   Pilaf
   Sterilované fazolky v sladko-
   kyselém nálevu
 Hrách setý — hrášek 118
   Hráškový krém
   Hrášek s mletým masem
   Hrášek v sladkokyselém nále-
   vu
 Kedluben — brukev zelná 119
   Kedlubnový salát
   Kedlubnový salát s majolkou

- 244 Kedlubnový salát sterilovaný
 Plněné kedlubny
 Kedlubnové „bramboráky“
 Hovězí maso s mrkví a brukví
 Mangold 122
 Mangoldové smaženky
 Zapékaný mangold
 Mrkev obecná 123
 Mrkvové smaženky
 Hot-pot
 Mrkvový pokrm z jednoho hrnce
 Salát z mrkve
 Mrkev s hráškem
 Použití mrkve v kosmetice
 Okurka setá 126
 Okurkový koktejl
 Tarator — studená polévka
 Plněné okurky
 Konzervované okurky
 Kysané
 s česnekem
 kořeněné
 Sterilované
 s estragonem
 okurkové řezy loupané —
 podélné
 okurkové řezy s feferonkou
 — příčné
 okurkový salát s cibulí
 Nakládané okurky podle Po-
 miana
 Okurková pleťová maska
 Angrešt 130
 Angreštový kompot
 Angreštový džem
 Angreštové čatní
 Borůvka 131
 Žahour s tvarohovým knedlí-
 kem
 Borůvkový kompot
 Borůvky ve vlastní šťávě
 Borůvková klevela
 Broskvoň 133
 Broskvová bowle
 Broskvový kompot
 Broskvový džem
 Broskve v alkoholu
 Pleťová maska z broskví
 Brusinka 136
 Brusinkový džem
 Brusinkový kompot
 Omáčka Cranberry
 Čaj z brusinkových listů
 Jahodník obecný 137
 Jahodová polévka
 Jahodový tvarohový pohár
 Jahodový kompot
 Jahodový kompot s višněmi
 nebo angreštem
 Pleťová maska z jahod
 Nálev z listů jahodníku
 Čaj z listů jahodníku
 Maliník 140
 Nevařená malinová šťáva
 Malinový džem
 Malinový sirup
 Malinový sníč
 Nálev z malinkových listů
 (čaj)
 Meruňka 142
 Meruňková polévka
 Vepřové plněné meruňkami
 Meruňkový kompot
 Meruňkový džem
 Ľmeruňky ve vlastní šťávě
 Meruňková klevela
 Sušené meruňky
 Moruše trnavská 144
 Šťáva z moruší
 Morušový kompot
 Morušový džem s jablky
 Ostružiník křovitý 146
 Kompot z ostružin

- Ostružinový džem
 Ostružinový džem s jablky
 Ostružinový džem s bezinkami
 Ostružinový sirup
- Rybíz černý 148
 Dřeň z černého rybízu zastu-
 dena
 Koláč s černým rybízem
 Rybízový sirup
 Čaj z listů černého rybízu
- Rybíz červený 150
 Rybízový džem s třešněmi
 Rybízový kompot na způsob
 brusinkového
 Cumberlandská omáčka
- Třešeň 152
 Třešňová polévka
 Třešňový kompot
 Třešňový kompot s angreštem
 Třešně ve vlastní šťávě
 Klevela z třešní
 Třešňová bublanina
 Třešňový džem s angreštem
 nebo rybízem
- Višeň 154
 Višňový kompot
 Višňový džem
 Višňový sirup
 Višně v medu (vareňje)
 Višně v rumu nebo brandy
 Višňovka
- PODZIM — září, říjen,
 listopad 157**
 Bezinky — plody černého
 bezu 160
 Tvaroh s bezinkami
 Müsli z bezinek
 Bezinkový kysel
 Bezinková polévka
 Bezinkový kompot
 Bezinkový džem
- Bezinkový sirup
 Bezinkový likér
 Bezinkové víno
- Dřín obecný 163
 Dřínkový kompot
 Dřínkový džem
 Dřínkový likér
 Dřínkový čaj
 Víno z dřínků
- Dřišťál obecný 164
 Dřišťálkový čaj
 Dřišťálkový sirup
 Dřišťálkové kapky (likér)
 Zavařenina z dřišťálek
 Dřišťálky v cukru
- Hrušeň obecná 166
 Hruškový pekáček
 Hrušky po orientálsku
 Hořčičné hrušky
 Hruškový kompot
 Sušené hrušky
- Jabloň domácí 168
 Kořeněná jablečná omáčka
 Kotlety nebo klobásy s jablky
 Kuřecí špíz s jablky
 Vepřové maso na víně s jablky
 Nudlový nákyp s jablky
 Rychlý jablečný dort
 Bircherova müsli
 Tvarohový koláč s jablky
 Jablečné cukrovinky
 Jablečné omelety
 Jablečné brambory
 Chalupářské ražniči s ochuce-
 nou hořčicí s bylinkami
 Ochucená hořčice s bylinkami
 Zpracování jablek
 Jablkový kompot
 Kořeněný jablečný protlak
 Sušená jablka
 Jablečné řezy ve vlastní šťávě
- Jeřáb černoplodý 175

- Jeřabinový kompot
 Jeřabinová klevela
 Jeřáb sladkoplodý 176
   Jeřabinový kompot
   Jeřabinová zavařenina
   Jeřabinový likér
   Jeřabinový sirup
 Kdouloň podlouhlá 177
   Kdoulový kompot
   Kdoulový rosol
   Marmeláda z kdoulí
   Kdoulový „sýr“
   Skopové maso po turecku
   Pleťová maska z kdoulí
 Líska obecná 179
   Oříškové mléko
   Kuře s oříškovou nádivkou
 Ořešák vlašský 181
   Ořechový kompot
   Ořechový likér
   Kuře s ořechy po čínsku
   Barvivo na vlasy z oplodí vlašských ořechů
 Rakytník řešetlákový 183
   Rakytníkový džem
   Rakytníkový sirup
 Slivoň 184
   Hovězí podomácku na švestkách
   Ostrá čínská švestková omáčka k masu
   Omáčka tkemali
   Švestková omáčka česká
   Kompot ze švestek, renklód nebo mirabelek
   Švestkový džem
   Švestky v brandy
   Švestková klevela
   Povidla
   Sušené švestky
 Šípek 188
   Omáčka Gratte Cul
   Saská šípková polévka
   Šípková miska
   Šípkový kompot
   Marmeláda
   Šípkový čaj
   Šípkové víno
   Šípkový likér
 Trnka 191
   Trnkové víno
   Zavařené trnky
   Trnkový likér
   Naložené trnky
 Vinná réva 193
   Dolma z listů vinné révy
   Kuře po vinařsku
   Džem z nedozrálých hroznů
   Kompot z hroznů
   Rosol z hroznů
 Brokolice 196
   Brokolice s vejci
   Brokolice s vaječnou omáčkou
   Brokolicové placičky
   Brokolice zapečená
 Červená řepa 198
   Ukrajinský boršč
   Červená řepa s křenem
   Sterilovaná červená řepa s fe-nyklem
   Sterilovaná červená řepa s křenem
 Miřík vonný — celer 200
   Jemná celerová polévka
   Salát Waldorf
   Celerový salát se šunkou
   Majonézová pomazánka
   Rybí pomazánka s celerem
 Paprika zeleninová 203
   Kotlíkový guláš
   Maso s paprikou a nudlemi
   Ratatuj
   Sterilovaný paprikový salát
   Papriky plněné zelím

- Ajvar
- Pekingské (čínské) zelí 206
- Salát z pekingského zelí
- Salát z pekingského zelí po čínsku
- Salát z pekingského zelí s rajčaty
- Naložený salát kimči
- Pikantní salát z pekingského zelí
- Pekingský hrnec
- Zapečené pekingské zelí se sýrem
- Rajče jedlé 208
- Plněná rajčata
- Čatni z rajčat
- Kečup s jablky
- Rajčatová pasta
- Tykev 210
- Orientální polévka s tykví
- Zapékané plněné květy tykve
- Skopové nebo vepřové maso v tykvi (kolokithakia)
- Chalupářský hrnec
- Tykvák
- Pikantní tykvová příloha s rajčaty
- Tykvový salát s cibulí v sladkokyselém nálevu
- Tykvový kompot —
v sladkokyselém nálevu
s ananasovou šťávou
- ZIMA — prosinec, leden,
únor 217**
- Čekanka salátová 220
- Zapečená čekanka
- Jemný čekankový salát
- Čekankový salát se sýrovou zálivkou
- Čekankový salát s křenem a jablky
- Salát z čekanky s pomerančem
- Černý kořen 222
- Krémová polévka z černého kořene
- Černý kořen s vejci
- Černý kořen zapečený
- Hlávkové zelí 223
- Polévka z hlávkového zelí s knedlíčky
- Maďarská polévka z kysaného zelí zvaná „pijáčká“
- Plněné zelné listy — sarmale
- Bigos
- Zelné saláty
- Z čerstvého zelí
s hořčicí
s jablky a cibulí
s mrkví
s mrkví a křenem
- Z vařeného zelí
s houbami po čínsku
s rozškvařenou slaninou
- Z kysaného zelí
s karotkou
s křenem a jablky
se salámem
- Kysané zelí
domácí
s cibulí a jablky
po alsasku
s křenem a mrkví po německu
- Sterilované zelí
- Zelná čalamáda
- Zelné křenky
- Kadeřávek 229
- Kadeřávkové karbanátky
- Zapékaný kadeřávek s bramborovou kaší
- Uzené koleno s kadeřávkem
- Salát z kadeřávku
- Křen selský 231

- Vepřová polévka s křenem
Kapr s křenem
Křenové pomazánky
  tvarohová
  majonézová s mrkví a ce-
  rem
  šlehačková
Košeneň hrnec s křenem
Růžičková kapusta 234
Kapustičková polévka
Kapustičky se sýrovou omá-
  kou
Zapečené kapustičky
Kuře s kapustičkami po čínsku
- Rizoto s kapustičkami
Ředkev — ředkev setá 237
Salát z kedlubny 'Gigant'
  a ředkve
Pomazánka z tvarohu a řed-
  kve
Salát z ředkve
  s okurkou
Řeřicha setá 238
Omeleta s řeřichou
Pomazánka z lančmítu s řeři-
  chou
Italský salát
Zahradní salát

ASTRA

**Z LESA I ZE ZAHRADY
OD JARA DO ZIMY**

Dagmar Lánská

Ilustrovala Vítězslava Klimtová
Přebal a vazbu navrhl a graficky upravil Vladimír
Janský
Vydala Práce, vydavatelství a nakladatelství ROH,
v Praze roku 1987 jako svou 6509. publikaci
Odpovědná redaktorka Jaroslava Strouhalová
Výtvarný redaktor Ivan Kincl
Technická redaktorka Jaroslava Hrabětová
Jazykový redaktor Luděk Neužil

1. vydání — náklad 78 000 — stran 248 — AA 12,83
VA 13,64 — 505/21/856
Vytiskl Mír, novinářské závody, n. p., závod 3,
Opletalova 3, Praha 1

Tematická skupina 08/26
24-020-87 Kčs 28,—